

UNIV. BIBLIOTH.
* 1873 *
HELSINGFORS

NÅGRA MINNEN

af

e * * *

Björkstam

HELSENGFORS.

G. W. Edlunds förlag.

Pris: 1 *Fmk* 50 *ni*.

Några Minnen

af

e***

Emeli Björkstén

HELSINGFORS,

J. C. Frenckell & Son, 1871.

G. W. Edlunds förlag.

Prolog.

En skymningsstund, då jag satt begrundande och ensam i gungstolen uti mitt rum här på landet, och tyckte, att det ändå skulle vara roligt att få höra något ljud ifrån den stora, vida världen der fjerran, helst likväl ifrån artist- eller konstnärsverlden; att få höra ett poem, en sång, en klang, ett strängospel eller dyligt, som kunde uppfriska sinnet, hvilket kännes liksom litet nedtyngdt af monotonien omkring mig, öppnades dörren sakta, och ett väsende, som jag i den tilltagande skymningen ej kunde urskilja, skyndade in; men på de lätta, sväfvande rörelserna, på röstens varma, liffulla klang, på den doft liksom af rosor och majblomster, som kringfläktade mig, anade jag, att den ankomna och välkomna var min vän, hvars besök städse varit mig som ett uppfriskande küllsprång, som en solstråle eller ett fogelqwitter från sommargrön fjerran skog. Hon kom nu att fördrifva quällstunden genom några skildringar från tider, som utgjort hen-

nes lifs rikedom och njutning; och jag tror mig ej begå någon sorts indiscretion emot min vän, ej heller någon ogrannligheten emot de män, hvilka redan långt för detta, såsom en vän till min vän yttrade "upphört att leka kurra gömma bakom privatlivets förhänge," då jag meddelade hennes "minnen," kompletterade af en och annan tanke eller reflexion; och om denna lilla cykel lyckas tillvinna sig en vänlig och välvillig läsarekrets, samt förskingra någon mulen stund, så har den uppfyllt sin bestämmelse.

Första gången.

Det var 1839 på senhösten. Ett bröllop firades i den gamla, goda staden Borgå; och ehuru jag då var en fremling på orten, samt mycket ung, nästan barn, blef äfven jag ditbjuden. Huru ljusen strålade! huru der dansades och huru gladt der var! En af Finlands skönaste unga flickor fästade den aftonen allas uppmärksamhet. Det var den förtjusande Hilda H., då blott 16 år. Hon har nu lemnat jorden, men då var hon full af lif och fägring; en rosenknopp, badad af morgonens dagg, kan ej vara friskare och fagrare än hon då. Men medan allas blickar voro fästade på denna sköna uppenbarelse, fängslades mina af en grupp i salongen, som jag aldrig kan glömma. Många vårar ha' grönskat sedan dess och många "höstar gulnat", men ända till denna stund står den lika lefvande för mitt minne. Der satt vid ett fenster en ung blondin i ljusrödt taft och med

törnrosor i håret. Vacker var hon och fin, men med ett något trotsigt tycke likväl i det regelbundna anletets uttryck, samt kring munnens linier. Bredvid henne hade en annan ung qvinna med mörk hy, och klädd i ljusgrått siden, samt ett diadem af hvita perlor i sitt nattsvarta hår, tagit plats. Hvilka de voro kan här göra det samma, sjelfva känna de nog igen sig, om de läsa dessa teckningar, och det är allt som behöfs. Det är endast vid hufvudpersonen i denna grupp jag vill dröja; men beskrifningen om honom spar jag till sist. Framför dessa båda unga damer stod en ung, smärt man med fina drag och i prestdräkt, och ännu ytterligare en högvext, ståtlig gestalt, hvars ädla, manliga, intelligenta anlete ovilkorligen måste fångsla uppmärksamheten och utmärka honom såsom någonting framstående och ovanligt. Samtalet var lifligt emellan dessa fyra, den unge presten gestikulerade ifrigt, och i hans sätt låg något som tydde på ett begär att *dominera*. Den högreste mannen ägde deremot detta imponerande lugn som ingen kan emotstå, och hans röst hade något underbarligen tilldragande; den ljud ej

som silfverklockans klara klang, hvarmed man så ofta jemfört menniskoröster, ej heller var det guldklockans varmare toner, men något af båda; åtminstone tyckte jag så *då* — jag unga, svärmande, eldiga barn, der jag satt lyssnande till de ord jag under sorlet rundtomkring kunde uppfatta — det var om "Minervas sköld" han fällde något skämtsamt yttrande; men det var de allraförsta ljud jag förnam från den mannens läppar, som hänfört tusende.

"Hvem är han?" frågade jag med en aning dock, unge E. H., som skulle bli min moitié i följande dans, och derföre ställt sig vid min sida på den plats, der jag ännu satt qvar.

"Hvem han är! det är ju Runeberg!" blef hans svar, i en särdeles förvånad ton öfver en så oförlätlig okunnighet.

Huru det väckte till inom mig vid denna visshet! jag hade nu fått se den store skalden som jag så ifrigt längtat att få se, och hvars sånger redan tjusat och hänfört mig. Jag minns ännu att jag icke alls ville dansa den utlofvade françaisen, utan bad att blott få sitta qvar på min plats, för att få se på Suomis sångarkung

och lyssna till hans ord; men min moitié log åt denna barnsliga begäran och gick naturligtvis ej in derpå — dansa måste jag!

Huru längtade jag icke nu att få se, få höra honom mera; men jag bodde ju i samma stad som han, och det blef således icke svårt för mig, särdeles som han är mycket tillgänglig, det vet enhver som önskat få göra hans bekantskap.

Jag har sedan haft mången njutning af umgänget i Runebergs hem, och skall alltid anse de stunder jag tillbringat der, med honom och hans ädla, upphöjda, riktbegåfvade maka, för de dyrbaraste i mitt lif. Om Charles Dickens boning är kär för Englands folk, om tyskarne valfärda till Göthes hus i Weimar, om fransmännen med vemod och stolthet tänka på Lamartines bristfälliga sångarbo, och Tegnér's hem är dyrbart för svenska hjertan, samt Oehlen-schlägers hus för hans danska folk, huru varmt skall icke då våra finska bröst klappa vid tanken på Runebergs hem, der vackra taflor och de älskligaste blommor smycka de solljusa rummen. Det är Runebergs maka som vårdar blom-

stren der, hvilka äro hennes lust och fröjd; och tacksamt belöna de skönaste rosor i rik färgprakt, samt dubbla, herrligt doftande lackviolers sin vårdarinna, utan att nämna en mångfald af andra rara blomsterarter, och grönskande växter som omgifva byster och taflo, och hvilka redan i sig sjelfva skulle göra detta hem så lockande och poetiskt, huru mycket mera då det besjålas af en sådan man som vår store sångarkonung och af en så snillrik, så bildad qvinna som Runebergs maka.

Jag blef sedan, som sagdt, nära bekant i detta poesins hem, och man säger så ofta att det nästan alltid är bäst att känna stora skalder och snillrika män ur deras skrifter, ty mången illusion har ramlat för dem, som beundrande skalden eller konstnären i deras verk, häpnat öfver hans hvardaglighet, då de kommit i personlig beröring med sin idol. Men ingen enda af de föreställningar jag bildat mig om Runeberg ramlade vid mitt närmare umgänge med honom, och orubbligt kvarstod han på den piedestal, dit min beundran höjt den store skalden. En af mina vänner, en varmhjertad, bildad engelska, den

nu mera afidna Fru von S. yttrade engång till mig:

”Längta aldrig efter närmare bekantskap med utmärkta män, ty få af de mest framstående äro jemngoda med sina verk. Vår Walter Scott *var* det, och er Runeberg *är* det, båda har jag sett, båda har jag läst; de flesta må vi hylla på afstånd, och oftast finna vi oss bäst dervid.” Männe hon kan ha rätt? jag vore nästan böjd att tro så, ty nog lär det väl ändå vara vida svårare att *lefva* som ideal, än att framtrolla dylika med bläck och penna, eller ock med färger och pensel.

Då nu åren gingo om, och ”Kung Fjalar,” ”Fänrik Ståls sägner” m. m. af allt det herrliga och oförgängliga, som Runeberg diktat, sett dagen, plägade han sjelf uppläsa något derur, för några af sina närmaste bekanta. På detta sätt fingo vi ock en frisk solklar marsmorgon, efter en gemensam skarpromenad, höra honom i sitt eget hem föreläsa ”Döbeln vid Juutas” och ”Sven Dufva” (som han sjelf sätter nästan högst af sina sägner), samt ”Sveaborg,” uti det lilla rummet med den röda soffan och Almqvists

oljeporträtt hängande deröfver. Han plägade då alltid fråga oss hvad vi tyckte om det förelästa, "om det var bra?" och bad oss ifall vi gillade det, att ge honom någon "belöning." Hvad kunde vi väl svara, gripna, upprörda och tårfulla som vi voro der vi sutto med entusiastens låga i hvarje drag! huru varm tack-sägelsen var, förstås således af sig sjelf.

Under de första åren af vår bekantskap skref han verser i min minnesbok; de äro skämtsamma men likväl af en viss innerlighet, som ock hela hans väsende, och då jag föreställer mig att hvarje rad af denna för hela norden och isynnerhet för vårt land så dyrbara och älskade hand, skall vara kär för enhvar, kan jag ej underlåta att uppteckna dem här; de lyda så:

"Hvad mängd bekanta, ren du hunnit samla,
 En vän från hvarje stad, från hvarje ort!
 Ser du dem hos dig alla? nya, gamla?
 Säg, eller väntar du blott deras kort?"

Besinna dock, om hela denna skara
 Engång begärde att bli tagen mot,

Hur brydd du skulle som värdinna vara
Att få serveringen på artig fot!

Och om också ett ord, en min, med mera
Af socker ficks ihop åt en och hvar,
Hur ville du väl alla herbergera,
Då två små kamrar blott ditt hjerta har?

Men allra värst, hur gick det väl på stället,
Om, bäst man sluppit in, han kom burdus
Den rätte ägarn, som rår om hotellet,
Och ville vara ensam i sitt hus.

Det blefve artigt nog att se oss vandra
För hans kapris på dörren par om par.
Dock — gärna, gärna må vi gå, vi andra,
Blott lugn och glädje bli med honom kvar.

Joh. Ludv. Runeberg.

Ett sommarhem.

Läsare, vill du följa mig på ett litet besök till tonernas hem — till Fredrik Pacii lummiga sommarhem? vägen dit är icke lång, och promenaden bör således bli behaglig i skuggan af björk och lind på en varm augustidag, så schön och solig som nordens sommar kan frambringa. Snart skymtar den lilla landtliga byggnaden fram emellan de skyhöga trädens mörka löfverk, vi äro framme och röna liksom en känsla af frid och välbehag, det täcka stället har det med sig. Hvad der är svalt och lummigt! sommarvinden susar melodiskt i trädens grenar, hvilkas löf nyfiket titta in genom de uppslagna fenstren i musikrummet; solen strålar i sin fullaste prakt och stänker gnistor af guld genom löfven ned på noter och musikalier, som ligga öfver allt på stolar och bord, att icke nämna pianot, som bokstaffigen tyckes belastadt deraf, om någonsin noter — tonernas tolk — kan be-

nämnas *last*. Några litografier af Spohr, Nagel och Kellermann hänga kring väggarne, och violinen, den kära violinen, som helt nyss synes begagnad, ligger på ett litet sidobord, — med en krans af frisk blåklint smeksamt smygande öfver strängarne; troligen hade någon af det täcka klöfverblad, som bildade tonskaldens döttrar, bundit och ditlagt den. Under ett urgammalt träd — vare sig lind eller lönn, hvilket fallit mig ur minnet — som stod helt nära trappan, hade man placerat några bänkar, den platsen tycktes vara familjen kärast: ”det är så vackert,” yttrade Pacius sedan efteråt, ”att sitta der om qvällarne, och se huru månstrålarne som andar leka emellan löfven.”

Vi satte oss derute, i svalkan under träden, men Pacius sjelf var icke hemma ännu, han skulle dock komma om en stund, hette det, den friska morgonen hade varit så lockande till en tidig vandring.

Snart syntes dock skymten af en ljusgul halmhatt emellan löfven, det var Pacius som återkom. Jag behöfver ej presentera honom här; de flesta af dem, som måhända genomgna

dessa enkla teckningar, känna mycket väl detta uttrycksfulla, genialiska anlete, som aldrig kan tappas bort ibland mängden, och ännu fler hafva sett fotografier eller byster af denna originela personlighet, hvars djupa, halft skälmska, halft vemodsfulla blick, och goda, varma leende är så vinnande.

Han tog plats ibland oss, och började på sin ganska korrekta, ehuru litet brutna svenska ett samtal om Runeberg, som slöts med musik, ty huru kunde man vara i sjelfva musikens hem, utan att tala derom, och ännu mindre utan att få höra en enda ton; det vore som att resa till Petersburg utan att få höra Patti, eller till Paris sådant det var i sin fulla fägring, utan att få se Napoleon, då ännu på höjden af sin glans!

Vi gingo således in i salen, der pianot stod. Blåklintskransen kring violinens strängar glittrade ännu af några morgonens daggperlor; jag kände en brinnande lust att varsamt lyfta guirlanden åt sidan och få räcka instrumentet åt mästaren, men vågade det icke. I stället satte sig Pacius till pianot, och på vår önskan ackompanjerade han sin dotter Marias sång till sin

egen sista tondikt, det var Runebergs "Soldatgossen," hvilken skalden sjelf bordt få höra sjungas *så*, som vi nu af denna unga sångfågel; ty *nu* var den skön och energisk, full af lif, känsla och kraft; men alla kunna ock icke *så* uppfatta eller återgifva Pacii komposition, som hans unga, varma, inspirerade dotter! Hon sjöng flere sånger, allt med fadrens ackompannement, och till slut en liten, gratiös visa af Schumann, som man aldrig kan bli mätt uppå; det var någonting om "die Reine, die Feine, die Kleine, die Rose, die Lilie" — orden tror jag af Heine, en älsklig liten musikalisk perla, en sång så ren och melodisk, som solstrimmor öfver bergkrystaller; så frisk som ett källsprång, eller som bäckens lilla bölja öfver mossbädden; så målande, som *såge* man dufkullor och konvaljer blomma och utveckla sig i vårens dag, som *hörde* man daggdroppen falla ned i deras kalkar under morgonvindens sakta hviskning, eller som lyssnade man till lärkors driller i sommarskyn!

"En vers till, Maria!" brukar Pacius säga på sitt skämtsamma sätt, och ehuru den lilla,

förtjusande visan eger blott en enda vers, får hon otaliga gånger sjunga om den, så ock nu. Men violinen låg förstummad der, han är svart-sjuk om de tonerna, han vill ej låta oinvigda öron förnimma den klangen, och hvem kan förtänka honom det.

Sedan, engång i hans vinterhem, fick jag en afton höra honom spela, och hvem af de närvarande männe kunna glömma den qvällen! Man hade så mycket talat om "Pacii viol," till hvars toner fordom hela vår hufvudstad fått lyssna, — icke underligt då, om vårt interesse var stegradt till högsta point. Han började: det var ett litet stycke af Sebastian Bach, och hjertat fylldes af vemod vid de mjuka, smältande tonerna. I hans sätt att behandla instrumentet låg dessutom så mycket behag, parad med innerlighet och djup känsla, — man kunde gråtit, utan att känna någon sorg.

Man kan beundra Prumes virtuositet, Nagels fulländade smak, och Rancherayes vårfriska musik; men själen, men hjertat, men tanken tyckes gömt sig i Pacii violin! Det förefaller, som blickade man ned i en stilla, klar sjö,

hvilken återspeglar himmelens renaste blå; man njuter af dess fägring, man erfar en vemodig, namnlös längtan, en trånad liksom efter hvila och ro; man blickar djupare ned, liksom magnetiskt dragen af den svalka den bjuder det betungade hjertat efter dagens qvalm och strid; neckrosor gunga på ytan, men det skimrar och glänser på dess botten; man dyker ned, och se! der ligger på djupet en perla, så snöhvít och skär, perlor, som betyda tårar! Men den perlan gömmer man i evighet i sitt bröst. Vål den, som kan uppsamla dylika perlor; ty i dem ligger renhet och frid, men vemod, vemod ändå.

Och nu, min läsare, finner du sjelf vägen till Pacii hem; skynda dig snart dit, om du vill fira en musikalisk stund, en själens sabbat, och önska, att tonfursten må vända dit tillbaka igen, ifrån den färd han åter är sinnad att företaga, dit bort till "das grosse Vaterland" — dit ut "über Land und Meer."

Runebergs silfverbröllop.

Hjertat har sitt minne, som aldrig sviker, och den fest jag nu går att skildra hör säkert till ett af de ljufva, lifsvarma minnen, hvilka ännu i ålderns senaste höst skola komma deras hjertan, som deltogo i densamma, att klappa med något af de forna slagen, vid tanken på huru "det var då, ja då!"

Det var i Januari 1856, som Runeberg firade sitt silfverbröllopp, i hvilken högtidlighet hvarje fosterländskt hjerta så gerna deltog. Hit, till denna dag hade Finland samlat flere af sine utmärktaste män, bland hvilka förnämligast Johan Vilhelm Snellman och Z. Topelius. Men högst och störst bland dem alla stod Suomis skald, med lagerkransen kring sin panna, och vid hans sida hans "ungdomsmaka" — såsom Lille sjöng — med en dylik af myrten. Allas blickar voro fästade på honom, der han stod,

den dagen starkt påminnande om de porträtter man ser af Lord Byron; och att silfverparet var föremål för allas varmaste tillgifvenhet är lika säkert, som att den dagen var en bland de rikaste och skönaste i ett menniskolif.

Åt många gaf Runeberg ett blad ur sin lagerkrans, och den stackars kransen skulle på detta sätt snart af kärlek till skalden blifvit plundrad på alla sina blad, liksom Blüchers lockar, om han egt några, efter slaget vid Waterloo, då Englands damer bådo honom om ett minne. Men lagern var så vacker kring Runebergs tinning, den fick icke helt och hållet sköflas i dag. Skålar, sång och tal omvexlade i det festliga hemmet, sådant kan ej beskrifvas — och ett tal besvarade han så vackert och varmt: Han talade om de lyckliga dagar deras äktenskap haft, och att, om der ock, såsom vanligtvis är fallet i det menskliga lifvet, funnits några mulna stunder, hade dock solen alltid blickat fram bakom molnen och belyst deras lefnadshimmel. I mångas ögon stodo tårar under detta tal, som kom från hjertat och gick till hjertat; och hans "ungdomsmaka," om hon ock

ej kunde *höra* allt, kände hon dock säkert meningen i sin varma, hängifna själ.

Derefter sjöngo vi alla "Vårt land" och sjelf sjöng han med; han hade knappast någonsin sett så lifvad ut som nu. Ett högt hurrah afslöt den fosterländska sången, och nu framkaffades en stol, på hvilken skalden i triumf skulle bäras omkring. Han märkte afsigten och ville afböja det; men emot en hel människomassas glödande entusiasm var det svårt att hålla stånd. Äfven vi fruntimmer voro som inspirerade, hvem tänkte här på convenans och form? hvem tänkte här på annat än den store skalden, ur hvars själ utgått så mycket ädelt och stort, och som besjungit vårt lands minnen, ära, sorg och nöd så skönt och mäktigt, att det är honom vi böra tacka för de första slag af hänryckning våra barnahjertan slogo, honom, som först lärde oss älska detta fattiga, kära land.

Ännu var dock Runeberg envis, han ville ej hyllas såder; men nu lyftades silfverbruden på en stol och hurrades högt, gladt. Då motstod icke heller han längre, utan damer och herrar, gamla och unga, buro honom i triumf och

under jubelrop flere hvarf kring salen. Glädje lästes i allas ögon, säkert var det en skön stund för dem båda, och säkert rymdes i deras hjertan blott frid och lycka. Guds välsignelse öfver dem!

Andra dagen hade Runebergs många vänner arrangerat en vacker fest för dem i solennitetssalen, der sångfogeln Mathilde In de Betou uppträdde bland prester och prestinnor i en scen ur "Norma," och sjöng sin mest gripande sång, den herrliga "casta diwa," Normas glanspunkt. Effekten var vacker, Normas toner förtjusande, och äfven kören gick väl; men den vackraste hyllning visade sångerskan den store skalden, då hon till slut sjöng en enkel sång, med ord för tillfället af Topelius och musik af Pacius, som sjelf likväl ej var närvarande. Men då den älskliga romansen ej finns upptagen bland Topelii dikter, och de flesta således ej känna den, blir den helt säkert välkommen för en hvar, som genomögnar dessa blad, då jag nu går att meddela den här. Skada att den enkla, men gripande melodin ej kan följa med. Sången lyder så:

Romans från skogen.

En fura växte i nordanskog,
En fjerran vind genom furan drog,
En fågel sjöng i dess krona;
För källornas språng,
I vindarnas gång,
Och allt sjöng fågelen sitt hemlands sång.

Der stod en svigtande björk bredvid,
Den grönskade ljus uti vårens frid,
Att furans mörker försona.
När qvällen blef lång,
När dalen blef trång,
Allt, allt sjöng fågelen sitt hemlands sång.

Så var der grönska i deras hem,
Så växte en ungskog opp kring dem;
Så gingo de snabba åren,
Som källornas språng
Och vindarnas gång,
Och allt sjöng fågelen sitt hemlands sång.

Gud signe furan i nordanfjäll.
Gud signe björken i vinterqväll.

Gud signe fågelen i våren.
 All Norden så lång,
 Hör tonernas gång;
 Och allt sjöng fågelen sitt hemlands sång.

Hela tillställningen behagade skalden på det högsta: "det var så vackert både för öra och öga," sade han, "att jag kände tårar i mina ögon, men jag blygdes för en officer, som stod der och såg, huru upprörd jag blef."

Allvar, paradt med skämt, det är Runeberg så eget, och just detta gör isynnerhet hans umgänge så älskvärdt och eftersökt af alla.

Derefter vidtog en bal, hvilken i elegans och smak ej sett sin like i Borgå; en bal, der allt var glädje och sprittande lif! Och huru der dansades, huru man flög och hvirflade omkring i yraste ungdomsfröjd, i ljusens glans och under musikens lekande toner! Och likväl finnas de, som kalla en balsalong till en "trivial scen," utnött både i romanen och sällskapslifvet! Nå ja, den blaserade verldsdamen eller verldsmannen med sitt trötta, förvissnade hjerta kan visst anse den så; men för den, som ännu med

friskt sinne njuter af lifvet och livets fröjder, finnes knappast någonting mera livvande och snart sagdt *poetiskt*, än just en balsalong med sin melodiska, än yra, än ljuft trånande musik, med sina skimrande ljus, sina blommor, parfymers och luftiga drägter; samt framför allt, denna fängslande anblick af ungdom, som likt lätta sommarfoglar fladdrar omkring, och hvilkas rosiga anleten samt glada skratt borde kunna interessera den åskådande individen, ifall något i världen ännu kan uppväcka hans lifsandar.

Men må ingen föreställa sig att der *endast* dansades på denna bal; nej, visst icke! äfven nu sjöngs der mycket af vackra manliga röster, och hölls långa och granna, mer eller mindre lyckade tal.

Men skalden sjelf, som helst söker undandraga sig allt slags offentlig hyllning, såsom ofta är fallet med store män, sade sig vara trött och gick bort långt före supéen.

Man anmärkte, att det kändes som skulle solen gått ned!

Ett ögonblick trodde vi den hade gått upp igen; ty från rummet invid hörde man studen-

terne hurra för någon; det var dock en stråle, och en klar stråle af Suomis sol, som denna hyllning gälde; ty den egnades Johan Vilhelm Snellman, som derinne hållit ett kraftigt och patriotiskt tal; men Runeberg var och förblef borta, och visst kände man det litet tomt och glädjen blef mattare; men det hjälpte icke. De öfriga fördubblade sin förmåga att vara älskvärda samt att höja stämningen till samma glada festlighet som nyss; men tomheten kändes dock, det föreföll, som skulle ett moln plötsligt beskuggat vårhimmeln, eller som en dunkel rand i en ljus, skimrande väfnad.

Tredje dagen voro åtskilliga af oss åter i skaldens hem, dit ock gårdagens sångare infunnit sig. Runeberg var nu särdeles intressant, han uppläste ett par af sina ännu otryckta "sägner," och då någon anmärkte, att de utom allt tvifvel vore det bästa, som diktats i verlden af fosterländska minnen, leddes samtalet helt naturligt på skalder och deras verk. En del lofordade Goethe, någon prisade Heine, en annan Tegnér, den tredje Berangér, och en fjerde Sofokles m. fl. af de gamle Greker; och Rune-

berg förklarade då, att det fanns fyra, hvilka han obetingadt satte högst bland alla världens diktare, nemligen: Homerus, Cervantes, Shakespeare och Almqvist; äfven ansåg han Ossians sånger såsom det skönaste i sitt slag. Det var minnesrika stunder, såsom nästan alla i Runebergs hem; åt ett par af oss gaf han den värdefulla gåfvan af ett manuskript till någon sång; på min lott föll den gången "Fänrikens marknadsminne" och "Vårt land," samt en liten otryckt visa, diktad i hans ungdomsdagar, som lyder så:

Hemkänslan.

Nättren bli kalla,
 Dagarna mista sitt sken;
 Gulnade falla
 Löfven af björkarna ren;
 Skummiga hölja
 Krossade isar vår sjö,
 Bölja på bölja
 Skyndar till grunden att dö.

Drifvan på stranden
 Växer, af skyarna närd;

Knipan och anden
Breda sin vinge till färd.
Tranan hon ropar
Sorgligt från molnen ibland,
Vingade hopar
Fly till ett blidare land.

Har du ej vinge
Tanke, som fåglarna der?
Följa du finge
Skaran, och dröjer dock här!
Lyssna till rösten,
Talad af vågor och trån,
Jagar ej hösten,
Kallar ej våren dig hän?

Gerna, ack gerna
Blir du, som sparfven, dock kvar;
Plockar en kärna,
Öfrig från sommarens dar;
Älskar de nakna
Lunderna, domnande än,
Salig, att vakna
Trogen med våren igen.

Och med citerandet af Runebergs vackra sång avslutar jag teckningen af silfverbröllopsdagarne, hvilkas intryck jag ville försöka att återge här, för att med efterklngen måhända fröjda något hjerta, som med saknad påminner sig de solljusa dagarne då.

En märsväll.

Hvårsaftonen var inne, stjernklar och bitande kall; men icke kände vi af hvarken frost eller kyla, vi, som tillbringade densamma hos den varme skalden Fredrik Cygnaeus. Hans hem är ej mycket stort, men väl ordnadt, med taflor, fotografier, statyer och byster öfverallt, såsom det egnar och anstår en sådan konsternas mecenat. Målaren Löfgrens vackra "italienska" saknas ej der, icke heller hans "fransyska" i den genomskinliga dimma, som företrädesvis utmärker denne konstnårs taflor, och låter en tycka, som såge man dem höljda i — flors-hufva. Öfver allt, på hyllor, pelare, bord och väggar syntes något för ögat och — känslan; der var en sådan *embarras des richesses* af grupper, byster och taflor, att gamle Pio nono icke kunnat finna någon annan plats, än öfver dörren till ett af rummen, hvarföre äfven skalden sjelf

skämtsamt anmärkt, "att han visar påfven på dörren!"

Grönskande träd och doftande blommor smyckade dessutom de ljusstrålande rummen på denna årets sista dag, det var som andades man en fläkt af hesperiens luft. Litteratörer, artister och konstnärer fattades ej heller, tvertom utgjordes sällskapet företrädesvis af dylika, och värden sjelf gick der i sitt hem glad, leende, lifvad, samt emottog enhvar på sitt egendomliga sätt, med ett yttrande, en fråga, en helsning, originell, det är sannt, men poetisk äfven. Unga flickor af theaterns mest framstående medlemmar såg man på denna fest, och flere af dem lemnade sin tribut af sång eller deklamation. Fröken Widgren sjöng med sin klara, böjliga röst den omtyckta sången ur operetten "Sköna Galathea," hvarmed hon så ofta roat sin publik, och hennes föga vackra drag fingo under sången ett uttryck, som i förening med hennes naturliga behag och den smärta gestaltens gratiösa ställning gjorde henne helt själfull. Lilla Grabow med sina vackra ögon och sin näpna, ofta litet tyckmyckna min, deklamerade ett

skämtsamt poem, för tillfället diktadt af Fredrik Cygnaeus sjelf, och fick såsom hyllningsgärd emottaga en utsökt vacker bukett af kameliör, en blomstergåfva, som hon sedan saknade vid sin bortgång, och öfver hvars förlust hon naturligtvis var mycket olycklig, samt därför ånyo visade den der minen, som så ofta på theatern tjenat såsom tolk för ett litet *mauvais humeur*; men hvilken, buketten n. b., sedermera, såsom den pratsamma fru Fama visste omtala, presenterades henne vid dörren till hennes boning, utaf en af hennes ridderliga och ifrigaste tillbedjare. Äfven *det* skulle föreställa ett slags hyllning, hvilken jag blott vidrör för det litet *ridicula*, som verkligen låg deri, men: "honni soit qui mal y pense," hvilket i främsta rummet gäller mig sjelf. Fröken Wiberg framstälde icke något alls den aftonen, icke heller Frankenfeldt, som blott kunde vara vacker, der hon sväfvade omkring med sina ljusa lockar, en bild af ungdom och vår.

Den förtjenstfulla sångerskan Emilie Meche-
lin sjöng någonting, jag minns ej mer hvad,
med sin metallrena och säkra stämma, vid hvars

afhörande man aldrig sitter i någon bäfvan, att röstens rika ressurser ej skola hinna till, och sångerskan således stanna i sticket, hvilket är så pinsamt för åhöraren; nej — hon sjöng nu, som alltid, säkert, fullt och rent, samt uppväckte väl icke någon förtjusningsstorm, men deremot ett särdeles angenämt intryck. Många andra obetydligare röster af den stående theaterns elever läto vidare höra, hvad deras strupar förmodade, men aftonens glanspunkter utgjordes likväl af konstnärsparet Raas deklamationer.

Om Fru Raa som skådespelerska har man hört så många olika omdömen: en del anse hennes spel beräknadt på effekt; andra mena, att hon i röst och gester urartat till manér; några tycka, att hon alltid är densamma, och springa likväl alltid till theatern, då Fru Raas namn läses på programmet; men desse sistnämnde påminna sig då icke, huru mästerligt hon återgivit, t. ex. "Syrsan," "Jane Eure," "Regina von Emmeritz," "Sappho," Ofelia i "Hamlet," Drottning Elisabeth i "Maria Stuart," Thusnelda i "Fäktaren från Ravenna," utan att uppräknat ännu många fler, och alla af så olika slag och

uppfattning, att hon ovillkorligen måste anses såsom en särdeles mångsidig och talangfull skådespelerska, som alltid är inne i sin roll; men stora passioner äro likväl egenteligen hennes force.

Nu stod hon der med sitt uttrycksfulla anlete, som i hvarje linie förråder hög intelligens, och med de der mörka ögonen, hvilkas blick är mäktig af de mest olikartade lidelser, från den vekaste, mest smältande ömhet till glödande passion, rasande svartsjuka och djupaste hat; hon deklamerade Orleanska jungfruns ryktbara monolog, i denna genre är hon förträfflig, och ryckte en ovillkorligt med sig i den franska flickans fanatism, samt hennes jungfruliga hjertas kamp och strid. Man drog djupt efter andan, då hon slutat; men såsom vanligt upplöstes njutningen i en stormande applåd. Hon hade ock deklamerat con amore.

Sedan kom Raas tur, och stodo vi derföre i spänd förbidan; ty vi visste alltförväl, hvad den rösten förmådde åstadkomma, hvars underbart sonora klang (hvari mjukhet, böjlighet och behag så förenas), är så hänförande för den, som lyssnat till dess melodiska tonfall. Han

valde Wecksells "Don Juans afsked från lifvet," ett stycke, som väl kan vara fulländadt i sitt slag, men så vidrigt i alla fall, att det gerna kunde uteblifvit på dessa årets sista timmar. Nej — då hade han hellre kunnat välja "Kung Enzo," eller "Döbeln vid Juutas," eller det tusen gånger, men aldrig af någon såsom af Raa deklamerade "Vårt land," som jagar en *frossa af eld* genom ens ådror; se *då* hade det varit en njutning, hvarmed ingen annan kunnat jemföras, åtminstone den qvällen, då så mycket bestods af sång, af musik, för öra och — för öga.

Äfven nu utförde han sin sak väl; men jag tror njutningen var ganska måttlig, om ens någon. Alla veta vi, huru högst ovanlig och genialisk han är, denne Raa, såsom konstnär; därför skulle man ock önska honom all möjlig lycka och framgång, om han nemligen brydde sig om det sjelf; och huru långt på konstens bana skulle han icke ännu kunna gå! Det är dock synd, att när en människa erhållit så rika gåfvor af Försynen, som han, att icke taga bättre vara på sitt anförtrodda pund.

Man kan tjasas af honom såsom konstnär, man kan hänföras, man kan sörja, gråta, beklaga; men aldrig kan man bli likgiltig. Mången gång kan man se honom slapp, trött, halfsjuk, med matta ögon och svag, vacklande gång; men han uppträder på scenen eller estraden — och han förefaller ögonblickligt alldeles förvandlad! den gudasända anden vaknar inom honom, gnistan tändes till lif, han genomglödgas af konstens heliga flamma, och geniet, snillet beherrsakar ånyo denne sin älskling; anletsdragen få uttryck, blicken lifvas, inspireras, besjålas, hållningen återtar sin spänstighet, det är anden, som helt och hållet tar herraväldet öfver materien! och nu ljuder den klangrika rösten — huru den griper in i hvarje fiber af åhörarnes hjertan, och för honom med sig dit hän, dit upp, dit högt till de oändliga verldar, dit konstnären låter oss blicka! O, det ligger ändå någonting högt och stort i en konstnärs kall! må Raa inse det och hejda sig på branten.

Och skulle en sådan ande, som hans, gå förlofad? nej — och tusende gånger nej! bort det! Han skall ännu bli en prydnad för konsten i

norden, han skall resa sig ur den låga jordens grus, och skaka stoftet från sin själs vackra vingar, han är skyldig det åt Gud, åt sig sjelf och åt sitt land.

Men klockan slog 12 i staden och i Fredrik Cygnaei hem. Ett nytt år, 1868, hade ingått; och säkert höjde månget hjerta i den stunden en tyst bön dit upp, till det stjernbeströdda fästet, medan lyckönskningar och jubel hördes i de ljusglänsande rummen, och alla närmade sig värden för att få helsa honom med frid och lycka på denna årets första timme; och måtte friden dröja hos denne varmhjertade son af vårt land, som är honom så kärt, och måtte han länge få lefva för detsamma!

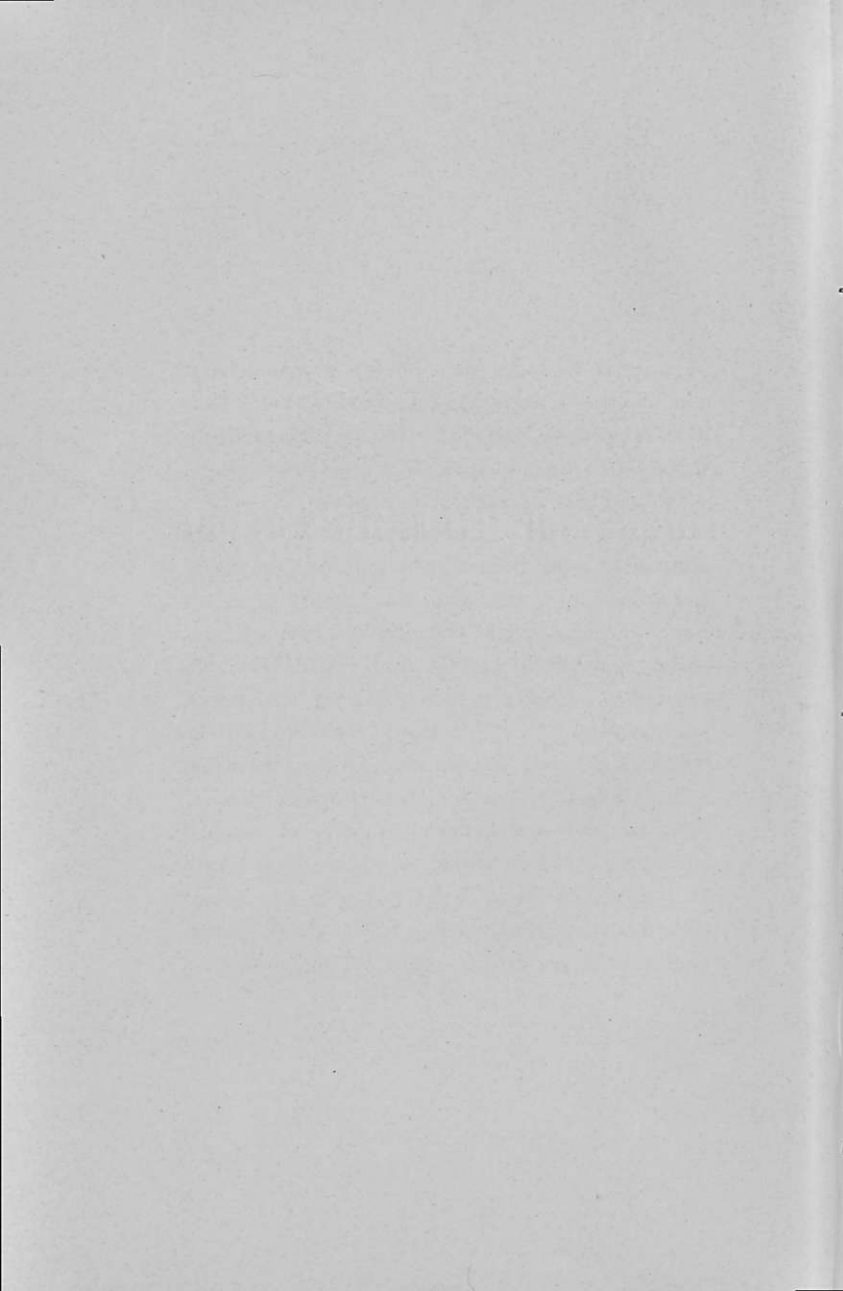
Ja, ett nytt år gick nu in. Det är alltid ett underligt och högtidligt ögonblick, då klockan förkunnar det första slaget, den första timman på det nya året, och man vet att det gamla är förgånget med sina sorger och fröjder.

Ett nytt år! O Herre, låt Rättfärdighetens sol genomglödga oss derunder! belys åtminstone våra hjertan med dess första morgonskimmer, om ej mer! Se till oss alla, o Fader, och låt

oss höja våra böner till dig, och till Medlaren, Försonaren, vid din herrlighets thron! Visst är hjertat varmt, och sucken, bönen brinnande; men till dess styrka, dess allvar ser blott Du, o Gud! Du, Du! i hvares ärender man så gerna ville gå, om ej verlden så ofta droge de stapplande stegen bort ifrån Dig, och in på sina villovägar. Ett nytt år! se till oss alla, Dina barn, och låt oss under dessa kommande dagar, bättre än under de flydda, följa dina bud.

Något om Markus Parson.

År 1861 vistades den celebre svenske målaren Markus Larson här i Finland, hvarest hans djerfva pensel förskaffade honom många beundrare, på samma gång som hans oordentliga, ofta tygellösa lif månget ogillande.

Men en stor del af vintern bodde han hos Runeberg, som intresserade sig för den genialiske mästaren, och man kan tryggt säga, att det var hans bästa tid, liksom han ock der, under skaldens hägn och vård målade sina bästa taflor. Kom man den tiden till Runebergs, syntes alltid en ny tafla på staffliet, samt en caraffe fint, godt vin på ett litet bord derinvid; och ur vinet påstod sig Larson hemta sina ingifvelser; han drack derunder icke, så han blef hvad man kallar *berusad*; men han målade bättre än någonsin; liksom Kellermann, hvars violoncelle klang skönast, då han fick hvila det drömmande ögat på ett vackert, ungt flickansigte.

Man kunde omöjligen taga misste, man behöfde aldrig fråga: "hvem är det?" när man den vintern kom till Runebergs och såg en man i blus, med rödaktigt skägg och mustascher, men i blicken och hårets läggning lifligt återkallande bilden af Van Dyck, gå der omkring bland taflor och blommor; ty man visste att det var Markus Larson, och ingen annan.

Den *verkliga* artisten igenkänner man nästan alltid, sällan blandas han bort bland mängden af öfriga, vanliga dödliga; liksom man, oakadt hans mörka fjäderbeklädnad, kan igenkänna näktergalen på hans slag, och skilja diamanten, ännu obruten ur grufvan, från öfriga stenar, som glimma på djupet. Man smickrar konungar och furstar med den försäkran, att *majestätet* hvilar på deras äne och utpekar "Herrans smorda," men detta har ofta bevisat sig vara endast tomma talesätt. Dock skulle man sett på Napoleon den förste, den store, att han var född för purpurn och en thron; ty det låg höghet på hans panna, och herrskaren liksom *snillet* talade ur hans blick; föga kan man deremot skilja den tyske "kejsarekungen" från hvil-

ken annan vanlig general som helst, många andra att förtiga. Men hos konstnären finns det i de flesta fall en gnista i ögat, som förråder hvars andas barn han är; så ock hos Larson, detta underbara geni, hvars djerfva pensel, då den flög fram öfver duken och framtrollade dessa taflor med sin fremmande natur och sina himlar af eld och glans, kunnat förskaffa honom miljoner, om han blott varit en vän af ordning och måttlighet, men nu i stället alltför tidigt sjönk ur hans matta hand, och icke ens förmodde bereda honom ett hem, vid hvars hård han knnnt få utandas sin sista suck. Han dog, sedan han en längre tid jubilerat i Petersburg, der hans taflor förvärfvat honom ryssarnes beundran och tusentals rublar, utblottad, på ett allmänt hospital i London; men hans rykte skall likväl öfverlefva honom länge och väl.

Hos Runebergs är man i tillfälle att få se många af Larsons taflor.

Wrightens naturtrogna foglar smeka ögat, det är, som väntade man blott att se dem höja vingarne för att flyga åt skyn; Munsterhjelm och Lindholms, samt isynnerhet Werner Holm-

bergs landskapsstycken anslå känslan genom den friska fläkt, som i dem genomsusar Finlands skogar och skär, man måste älska dem, emedan man känner sig beslägtad med dem och emedan man: "kunde dö för detta land!" såsom den oförliknelige sjunger; men häpnad måste man och slås med beundran öfver Larsons kraft och hans väldiga penseltag!

Man säger ofta om denne mästares taflor, att de äro "så onaturliga," att himlen är för praktfull och purpurfärgad med sina guldgående solnedgångar och fantastiska moln, att skogarne äro för bjerta och vattnen för mångskiftande; men gå ut om hösten, och du ser stundom, innan solen sjunker, en himmel, så färgrik och moln, så skimrande och skiftande ifrån purpur till rosenrött, ifrån grönt till djupaste violett, att Larsons bjerta himlar till och med förefalla matta. Se på skogen i sin brokiga skrud, se på den röda lönnen, den gula björken, den ljusa aspen, hvars sista fallande löf darra för aftonflägten, och du skall utbrista: "hvad Larson målar troget!"

Gå vidare ned till stranden, himlen hvälf-

ver sig mörk och hotande som ett menniskohjerta, bestormadt af vilda lidelser; se på den rasande vågen, krönt med sitt diadem af hvitaste skum, och du säger ej mer, att Larsons tafla är "onaturlig," du beundrar tvertom dess trohet, ehuru du tillika vidblir, att man ej ofta ser himlen, skogen, hafvet som nu.

Men det är just *prakten* i Larsons målningar, hans glödande, egendomliga färgton, samt framför allt snabbheten och genialitén i hans pensel, som gjort hans arbeten så ryktbara. Bland andra finns hos Runebergs en tafla, om hvilken en sjöbuss, sedan han länge betraktat den, yttrade: "hu! det går ju riktiga nordsjövågor der!" och i sanning, det fradgade och fräste gröna och hvita vågor på duken! samt en stor landskapstafla, med en himmel så åskdiger och hotande, att man ovilkorligen böjer sig ned, liksom hörde man redan det vredgade dånet från molnen. Men äfven finnas taflor af leende lugn, ty den der bortgångne var mångsidig och stor som konstnär, skada blott att *menniskan* i honom ofta var så — liten.

En natt, hvilken af alla deltagarne länge

benämndes "den gyllene natten i skaldens hem", var dock Larson störst, och minnet deraf i detalj, lyder sålunda:

Under vårvintern samma år, gåfvo Meissner, Lindberg och Jacobsson en konsert i gamla Borgå, och Filip v. Schantz följde naturligtvis med, anförande sin orkester. Men efter konsertens slut hade Larson bedt artisterna till Runeberg, för att äfven han, som ännu var convalescent efter en svår sjukdom, och deraf hindrats att bevista den, skulle få höra litet musik.

Som så nära bekant i skaldens hem, hade äfven jag erhållit en inbjudning eller tillsägelse, huru man vill; men då der icke funnos flere fruntimmer, hade värdinnan och jag öfverenskommit att stanna inne i hennes rum, dit ju i alla fall musiken kunde höras lika väl som derute i salen.

Sorlet af röster ljöd in till oss, utan att vi likväl kunde uppfatta hvad som sades, eller ens de ämnen, som afhandlades. Glasen klingade och musiken likaledes. Runeberg och Larson inbjödo oss gång på gång i salen; men vi vägrade allt, ehuru det nog frestade.

Omsider, då glädjen och inspirationen der ute nått sin höjd, hjälpte det icke längre: Runeberg var envis, Larson äfvenså; vi måste dit ut, och skönt var det, musiken lockade dessutom så underbarligen.

Det var en herrlig natt i detta herrliga hem, och en stor del af de män, hvilka befunno sig der, voro som Runeberg sade: "*konstnärer.*" Der fanns nemligen hela nordens, ja, man kan tryggt säga, hela världens nu lefvande störste skald; ty huru långt under honom står icke ändå Frankrikes Victor Hugo, till och med Lamartine, som *då* ännu fanns till, är visst Runeberg underlägsen, och hela det öfriga Europa eger ej hans like att uppvisa; Amerika har sin Longfellow — må enhvar dömma efter behag — men vårt bortglömda finska folk är stolt öfver sin skaldekonung och anser honom ypperst af alla.

Så var der ju äfven Sveriges, om ock ej störste, så åtminstone mest frejdade målare; dessutom pianisten Filip Jacobsson, violoncellisten August Meissner, vår berömde violinvirtuos Johan Lindberg, som redan förskaffat sig ett namn och hvars toner vaggat så månget

oroligt hjerta till ro; samt den tidigt hängångne kompositören Filip v. Schantz, hvars manliga, öppna och varma karakter förvärfvade honom så många vänner.

Dertill ännu en annan ung kompositör, Konstantin Karstens, med sitt sällsynt musikaliska sinne och sitt ypperliga hufvud. Likaledes såg man der den äfven nu affidne unge poeten Frans Mörtengren, den älskvärde läkaren, Professor Wallgren, och den varme, liflige E. Maconi.

Helt naturligt skulle ju samqvämet med sådana elementer bli gladt och lifvadt i högsta grad, liksom alla dylika, der Runeberg varit själen; och när minnet återgår till dem, der *han* varit med, känns det ändå som hafsluft och blomsterdoft från fjerran land, som kringflägtades hjertat af varma sommarvindar, som andades man skogens riska svalka, i stället för lifvets qvalm; och tydligare än någonsin förnimma vi då skilnaden emellan det stora och det täcka —, hela stjernsådda himlahvalfvet och månskenet i lunden, vida oceanen och insjövattnet, fulla solglansen och aftonrodnaden öfver lindorna i skogen vid talltrastens slag.

Emellan de ömsom glada och intressanta samtalen, hvilka äro alldeles omöjliga att ens antyda än mindre återge, ty så mångfaldiga voro de och qvällde fram som friska källsprång, födda af stundens ingifvelser blott, ljödo musikens toner; än brusade den väldiga stämman från Meissners violoncell, än klungo violinens strängar så smekande; och ett vackert språk talade Lindbergs violin, ehuru i dess toner icke låg den djupt vemodiga känsla, som hos Pacius, och ehuru den icke heller höjde hjertat till himlen som Laubs mästerliga musik, hvilken många år derefter hänryckte hela Helsingfors.

Men medan intrycket af den konsert Laub gaf hos oss ännu är helt friskt, kan det väl ej trötta de läsare, hvilka ej hört den Böhmiske mästaren, att jag omnämner hans sätt att spela, ej heller kan väl denna lilla afvikelse från sjelfva ämnet räknas mig till last; ty poesi, måleri, musik, liksom allt skönt i lifvet eger ju ett sammanhang och är nära förenadt.

Man talar om Paganinis trolska, nästan demoniska toner, hvilka ömsom kunde slunga åhörarens hjerta liksom ned i afgrundens djup,

eller höja det till förtjusningens högsta spets; man beskriver — liksom sådant kunde beskrivas — det skiftevis jublande och sorgsna klagande i hans strängars klang, man tänker sig höra himmelens englar lofsjungande sin skapare, och straxt derpå förnimmer man afgrundsandarnes skärande qvidan under sina qual! Gud ske lof, detta intryck gjorde icke Laubs musik. Kort förut tjusade polacken Wieniawsky med sitt musikaliska mästerskap, och grep alla sinnen med hänryckningens storm; man talade om den passion, som legat i hans toner, man var med ett ord utom sig.

Men nu uppträdde Ferdinand Laub, en af världens berömdaste violinister, hvars musik höjde själen till sjelfva *wrhemmet* af allt ädelt, rent och skönt. Då han spelade föreföll det, som skulle englar strängt hans violin, med sådan innerlighet, skönhet och värme ljödo de herrliga melodierna. Och huru lätt, liksom hade det varit en barnlek, så utan minsta ansträngning utförde han icke de svåraste satser. Beethowens stora konsert återgaf han *så*, som den store mästaren säkert tänkt sig den, då

hans ande diktade och förnam de toner hans öra ej kunde höra. Allt fult, orent och lågt måste ovilkorligen bannlysas vid afhörandet af Laubs violin; liksom den människosjäl, hvilken känt sig söndersliten af sitt eget väsendes elände och villor, nödvändigt i den stunden måste känna en fläkt af helbregdagörelse och frid. Och skulle man *då* dött, nog skulle den odödliga anden i den stunden burits upp till himlen! *så* tänkte jag då, och så tänker jag nu.

Men det var ett långt språng fram i tiden, vi skola således från vår musikaliska hänryckning återkomma till den tid som var.

Man spred sig i de öfriga rummen, man såg på taflorna och Larsons beundrades allmänt.

Någon bland sällskapet omnämnde då den ovanliga snabbhet, med hvilken han målade, en annan bestred den korta tid han sjelf uppgaf till en tafas fulländning, och Larson beslöt nu att måla på prof.

En timme utsattes, mästaren spände ett stycke duk i ramen och fattade penseln med öfvad hand. Lindberg grep violinen för att med dess toner "exaltera" konstnären, doktor Wallgren

och Maconi stodo på hvardera sidan med ljus i händerna, och Konstantin Karstens stälde sig invid med uret i hand.

Det var underbart att då betrakta Larson; anletet var helt blekt, men blicken lyste som inspirerad, och energiskt flög hans pensel i takt efter musiken fram öfver duken. Det var en van hand, hvilket nog syntes för enhvar, och allt doppades penseln i eld och guld, för att framtrolla flammande lågor på duken.

Det såg först ut som ett stycke af Vesuvius eller något annat eldigt; men det blef en glödande solnedgång, stormiga moln, upprörda vågor, på hvilkas toppar aftonsolen stänkte och hoppade likt perlor af guld, och sedan ett ångfartyg, som kastades hit och dit af stormens vingar.

Det var hans första och vanligaste genre; men som en trollkarl föreföll han, der han stod, och *stor* syntes han under dessa stunder af inspiration.

Knappt var timmen full, men taflan var ock fulländad!

Runeberg blef af allt detta så lifvad, att

han skref en bit poesi, allt under musikens toner. Endast fyra rader var det och de börjades så:

”Konstnärer äro vi alla!” Skada att fortsättningen undfallit mitt minne, ty ehuru de fyra raderna icke andades hög ingivelse, betydde de, tillkomna under en sådan natt, och under allmän hänförelse, mycket ändå.

Man ropade på Filip v. Schantz att komponera musik till dem; men derpå ville han icke gå in, utan lofvade göra det framdeles, och lemna ett exemplar till minne åt oss hvar. Vi fingo dem sedan aldrig.

Till klockan tre på morgonen dröjde vi alla i denna trollkrets, då man omsider kunde tycka att värden, som så nyss varit sjuk, borde känna sig trött, ehuru det icke såg så ut, och ehuru envis han var, att vi skulle dröja kvar.

Vi skildes således åt, för att sammanträffa, när — hvar och huru?

Copelii födelsedag.

Gifter firades en fest i hufvudstaden, liksom den på samma midvinterkväll alltid skall firas der, nemligen: Topelii födelsedag. Men äfven alla Finlands *barn*, borde framför andra minnas den dagen med en enkel fest i sina hem; det vore en vacker hjertats gärd åt den man, hvars älskliga sagor gjort honom så dyrbar för vårt lands hela barnaverld.

Men också finns det väl *intet* tacksammare i detta jordelif än att glädja och fröjda barn, och *intet*, som för oss kan tala högre inför Honom, som sade: "låter barnen komma till mig och förmenen dem icke," än att utså goda frön i små, oskyldiga barnahjertan, "ty de, som så på jorden, skola helt säkert uppskåra i himmelen;" och det har visst Topelius gjort; man förnimmer liksom en tyst hviskning, en sakta, men innerlig flägt derom i hvarje rad han dik-

tar, man känner det i sjelfva *andan* isynnerhet i hans barnadikter, der allt talar om *urkäl-lan* för allt godt och skärt; man märker, att han helt varsamt vill plocka bort de små mörka fjädrar, som redan tidigt insmugit sig bland de snöhvita på barnasjälens vingar, och att han med len hand rycker upp det ogräs, som Gud nås, redan i lifvets morgonstund vill frodas i barnahjertats blomstergård; ja, att han låter himmel och jord, haf och skog, sjelfva vinden liksom hviska till de små välsignade ord, samt till slut äfven låter lilla ängsblomman sjunga till dem:

”Du älskade lilla med kransar i hår,
Du fagra Guds blomma i rosende vår!
Var alltid Guds barn som vi blommor i dal,
Så skall du ock blomma för himmelens sal!”

Men ifrån denna lilla såkallade *påminnelse*, vill jag återgå till födelsedagsfesten, den 14 Jan.

Man såg ”Regina von Emmeritz” gå öfver scenen med fru Raa i titelrolen, medan Gustaf II Adolf återgafs af Raa och som vanligt elektriserade alla. Men om detta stycke och dess

utförande har så mången kompetent penna afgifvit sitt bedömande, och hjertat — hvars talan dock ofta är sannast, har hyllat både skalden och konstnärerne i detta stycke, som alltid skall anslå sin publik, och vira en ny lager kring Topelii tinning, så anspråkslöst han än må undandraga sig hvarje hyllning, och så ödmjukt än hans sinne är, och det ju mer han firas och eftersöks, hvaraf man sett många prof, såsom ock denna afton.

Den vackra, genialiska grefvinnan Linder, hvars varma, oroliga hjerta omsider kylts i döden och funnit ro, framstälde i hvita, böljande skyar poesins genius, bekransande skaldens byst; och om än en och annan fanns, som kunde anmärka något emot denna representant af dikten, denna höga, sköna, heliga genius, som hänfört och hänför hvarje tid och alla land, så gaf henne flertalet dock sitt bifall, och den känsla hon uppväckte var osökt och hjertlig. Teaterns medlemmar framstälde och föredrogo enhvar något stycke ur Topelii verk, såsom t. ex. den gamle gustavianen, baronen på Raentakylä, soldatgossen i "Veteranens jul." m. fl.,

man saknade blott några af de älskliga typerna ur hans sagor. Derefter vidtogo som vanligt tal, sång och dans skiftevis; men mest höll sig skalden så ifrigt unnan, ehuru många ögon sökte och många hjertan längtade efter dagens hjelte. Omsider söktes han dock upp igen, och nu halp det icke, han måste låta bära sig några hvarf omkring i salongen, och det vardt ett jubel och ett hurrande så vanligt vid dylika tillfällen, då någon älskad och aktad person hyllas.

Han såg mycket glad ut den stunden, men fann sig säkert dock bäst, när han åter fick draga sig unnan i en mindre krets:

”Huru känns det”, frågade jag honom en gång, ”att bli så der firad och eftersökt?”

Och han svarade, såsom han visst tänkte:

”Intet strå på marken, kan känna sig ringare och obetydligare än jag under sådana stunder.”

Jag blef förvånad, men fann, att han talat sanning, ty både blick och röst utvisade klart, att han verkligen kände så, och att de orden kommo ur hjertats djup.

Och allt ödmjukare tyckes han bli, ju mer han skattas och värderas, liksom ock isynnerhet alla hans senare sånger vittna derom, och bära en allvarligare, djupare prägel än någonsin förr. Det förefaller, såsom komme han i dem allt närmare det höga väsende, inför hvilket han böjer sig i stoftet, såsom diktade han nu med blicken höjd dit upp, till det rätta hemmet. Vackra, kära, dyrbara sånger har han diktat, perlor och rubiner smycka det diadem hans ljufva sångmö bär, men den skönaste perlan i smycket är obestridligt hans varma sång "min moder," som tyckes sprungen ur hans saknande hjertas innersta djup, och hvilken man ej gerne kan höra utan en tår i ögat.

Han berättade sjelf, att den uppkommit sålunda:

Sommaren efter hans moders död stod han jemte sin syster — han eger blott en enda — på den plats, der hon låg gömd, men aldrig glömd. Systemen lär då anmärkt, att på grafven borde resas någon minnesten, hvarpå Topelius svarat, "att han skulle försöka resa dit en vård." Och så uppvälde den herrliga sången

”min moder,” som säkert är och förblir den skönaste, oförgängligaste minnesvård ett barn någonsin kunnat resa åt hogkomsten af en sörjd, älskad och saknad moder!

Alla, som läsa Topelii sånger, önska att äfven få *se* denne skald, som diktat så, som voro hans tankar sprungna ur naturens egen barm, som skulle sången höjt sig ur blommornas kalkar, ur skogens famn, ur blåa klingande vågen och som knappast behöfver noter och ytterligare melodi; ty hans poesi är redan i sig sjelf klang, välljud och musik, samt ”sjunger,” såsom Pacius säger, ”sig sjelf.” Men för den, som ej unnas den lyckan att få se honom personligt, finnas ju alltid hans porträtter, som oftast framställa honom, sådan han är, hvilket icke är fallet med t. ex. ”Fjalars” och ”Julqvällens” skald; och nu sist är hans byst skulpterad af vår unge bildhuggare Walter Runeberg, som lyckats återge hans vackraste, gladaste mine; det förefaller, såsom erinrade han sig något, hvarvid tanken ler i välbehag, såsom sväfvade för hans själs öga någon angenäm syn.

Måhända var det ock så; ty då man fröjdats

sig åt denna särdeles lyckade byst af "ljungblommornas" skald, har konstnären berättat, att han nog var i besittning af det magiska ord, som kunde framtrolla det vackra leendet på Topelii läppar; — han hade icke glömt det, — såsom Erik Böghs stackars Kalif sitt "*mutamur*" — hvilken olyckliga förgätenhet så länge uteslöt honom från det stolta Bagdad och hans fädernesland.

Bildhuggaren behöfde nemligen blott nämna namnet: *Marie Linder* och tala om den unga Grefvinnan, som då ännu lefde och varmt hyllade Topelii sångmö, för att framkalla det uttryck i skaldens anlete, som han helst ville förevisa.

Och hvem kan väl undra derpå — det var tvenne beslägtade själar, som förstodo hvarandra, tvenne "friborne andar," som talade "idéernas språk" — *hon* skref om "tankens flygt," *han* svarade med "vår tids vidskepelse," det var "Bore," som uttalade sin sympathi för pseudonymen "Stella;" och derföre — på samma gång, som vi skänka vårt hjertas bästa tack åt Walter Runeberg för denna byst af Z. Topelius,

kunna vi äfven egna en varm tacksamhetsgård åt den unga, bortgångna Marie Linder, hvars minne den stunden lifvade skaldens själ.

Men hvad skall man ytterligare säga om sjelfva festen, hvars timmar förrunno under sång och dans? då och då syntes Topelius i salongen och utkastade i sorlet ett och annat ord, en mening, en tanke, — det var såsom "blommor i vågens brus!" Men han gick tidigare bort, och om man derefter icke just kan rekommendera någon att söka efter fortsättningen bland "alldaglighetens memoirer," såsom ett qvickhufvud engång uttryckte sig om någonting liknande; så kan man åtminstone säga, att den blef en spegelbild af de många hundrade vanliga baler, hvilka år ut och år in firas i det glada Helsingfors.

"Sångarfesten" 1869.

Det finnes hogkomster, som följa meanniskan hela långa lifvet igenom. Under hvardagslifvets stiltje, eller under dess prosaiska sysselsättningar höja de sin stämma och klinga som sköna melodier i hjertat; eller blicka de fram såsom stjernor på skogssjön; och midt under verldslifvets brusande ström, dyka de upp såsom näckrosor ur vågen och vagga på ytan ljuft, men vemodigt, såsom minnet nästan alltid är, emedan den stunden, som *var*, och som gaf oss så mycket njutning, aldrig i verkligheten kan upplefvas mer, åtminstone icke på samma sätt som då. Och ett sådant minne är och förblir "sångarfesten" d. 19 mars 1869, Fredrik Pacii sextionde födelsedag!

Man säger, att artisten-konstnären ej åldras så lätt som vi andra, stackars dödliga! emedan han, liksom alla rikt begåfvade personer länge

kan bibehålla sin inspiration, och således, likt Bulwers Zanoni, förblir i sin eviga ungdom.

Det är sant, *själen* åldras icke så lätt för denna Guds utvalde; men åren taga äfven ut sin rätt såväl hos artisten som hos den vanliga människan, jag vore nästan böjd att tro ännu snabbare hos honom, ty det är själs och tankearbetet, som tär på kroppen, som fårar kinden och skuggar pannan, medan ögat allena, ögat, intelligensens spegel, förblir eldigt och ungt.

Pacius var således 60 år, och gammal ren, hvad åren vidkommer och till det yttre; men huru der pulserade friskt lif och ungdom i hjertat hos den käre tonskalden, liksom hos en hvar denna oförgätliga dag, hvars 11 timmar voro en fortsatt njutning!

Det var en skön, solljus dag, om hvilken Topelius sjöng i sin varma, sin jublande sång:

”Nu klappar hvart bröst med friare slag,
Nu firar sången sin kröningsdag!”

Och det var verkligen så.

Ett antal af sångens vänner hade inbjudit Pacius och hans familj till en ”enkel fest” i brunshuset; der hans violin, omkransad af lager,

hängde i fonden emellan festoner och guirlander af grönt och blommor.

Tidigt på morgonen hade han djupt upprörd emottagit studentkorpserna och sångarna, hvilka lärare han varit under så många år, och hvilka nu, med studentfanan i spetsen, gingo hän till hans hem. Der sjöngs "Suomis sång" och "vårt land," och ett hjertevarmt hurrah utbragtes för Pacius, som i några enkla ord uttalade sin tacksamhet för den hyllning honom visades; men om densamma i dag var lifligare än förr, så kom det sig af vissheten, att man på lång tid skulle nödgas sakna honom, ty han skulle snart lemna Finland på åtminstone ett år, många trodde för alltid.

Hvad hemlängtan måste kännas öfvervinerlig i människohjertat. Liksom Schweizaren efter sina alpmelodier, högländaren efter sina berg och araben efter sina vilda stepper, trånade också Pacius efter sitt fädernesland, och hans födelsestad Hamburg lockade honom isynnerhet så längtansfullt. Denna längtan hade de senare åren urartat till en verklig hemsjuka, så stark och okuffig, att han knappast mera kunde se blom-

mande rosor, annars hvarje ögas älsklingsblick, eller uthärda deras doft, ty de återkallade allt för lifligt det aldrig slumrande minnet af hans gamla hem derborta, der rosor trifvas i yppig fullhet, och hvilket han ännu engång ville återse; stor sak, om rosorna vissnat der, i hans eget hjerta blommade de dock ännu, ehuru bestänkta med saknadens daggperlor.

Men jag vill återgå till festen och dess brokiga, glada rörlighet.

Det ena talet, den ena sången aflöste den andra, och aldrig tyckte man studentsången ljudit så friskt och så bra som denna dag! Topelius hade skrivit utmärkt vackra ord på melodin till slutkören af "Kung Karls jagt," och då Pacius sjelf stälde sig på kommandopallen med taktpinnen i sin hand, och anförde de väldiga, de sköna, de gripande tonerna till sin vackraste och mest storartade komposition, genombäfvades man ovilkorligen af denna rysning, som allt skönt och stort kan medföra.

Aldrig visar sig heller Pacius så till sin fördel som på kommandopallen och anförande sin orkester eller sin sångarskara: hans ansigte lif-

vas, ögat blixtrar och får eld, medan alla rörelser äro inspirerade och energiska; man önskar ovilkorligen, att han måtte dröja på den platsen, ty der är han i sitt rätta element, der är han liksom en konung, musikens konung, under hvars spira hans vasaller så gerna böja sig; ty han leder så väl och så säkert sin sångarskara under sångens stunder.

Men de sista tonerna af den mäktiga finalen klingade hän, och kringbrusad af bravorop, kringjublad af entusiastens bifall och under applådernas storm, nedlade Pacius för denna gång sin kommandostaf; man liksom drog djupt efter andan, sedan första intrycket saktat sig, man tyckte måhända, att vidare njutning denna dag icke kunde få rum inom en: men hvad der ännu rymdes mycket i sinnet, i hjertat — ehuru på ett annat sätt.

Många, vackra sånger ljödo, och "den lilla finska äkta perlan Tuoll' on mun kultani," som Karl Collan funnit djupt inne i Savos skogar, samt upptecknat och arrangerat sig till heder och mycken tack, sjöngs af en utmärkt vacker tenor flere gånger, samt med brummkör. För-

tjusningen öfver den visan var allmän, och knappast finns väl en vackrare sång än denna enkla djupt vemodsfulla folkvisa, som uttalar längtan i hvarje ton!

Rossini hade engång i Paris hört en ung svenska sjunga "neckens polska" och i sin hänförelse utbrustit, att han aldrig i sitt lif hört en skönare sång, och att säkert aldrig någonting vackrare blifvit komponerad i verlden! men om han hört "Tuoll' on mun kultani," månne icke då den store maestron gifvit äppet åt denna djupt in i hjertat trängande sång! Pacius anser den nästan skönast af alla, åtminstone sade han den dagen så.

Äfven sjöngo studenterna, hvilkas röster den dagen voro särdeles harmoniska — "Suomis sång," hvars vackra, fosterländska ord af Emil von Qvanten, funnit en så värdig medtäflare i Pacii musik, att kompositören sjelf engång, då han hört den sjungas af en ypperlig quartett, i sin förtjusning skulle utropat: "har jag kunnat komponera någonting så vackert!"

Så gingo timmarne hän, under tal, sång och dans samt ett fyrverkeri der ute i parken, och

innan vi klockan 10 på aftonen lemnade den själfvullt glada festen, en verklig "sångarfest," ljud ännu engång den väldiga slutsången i "Kung Karls jagt." O, det var en rik stund för hvarje sinne! musiken brusade, sången klang, pukorna dånade och Topelii ord afsjüngos ännu engång af Suomis ungdom på sångens fest! men då de sista tonerna ljödo:

"Och ilar du bort från Finlands strand,
 Det älskade land, det dyra land,
 Så helsa dig högt dess blommande skär,
 Så lemna du minnen och hjertan här!

— då liksom qväfdes mången ton, och tårar fyllde månet öga. Upprörd var ock mästaren sjelf. Måhända tyckte han ändå i den stunden, att detta fattiga, finska land var honom svårt att lemna, att det var honom tungt att öfverge så många vänner och nära anhöriga, och att tårarne i de ögon, hvilka nu så sorgfulla blickade på honom, ändå voro af mera värde än daggens perlor på alla hans hemlands älskade rosor!

Och han reste bort, och ett helt år betydde

det ej stort med musiken i Finlands hufvudstad och sången ljöd utan lif; det syntes, att mästaren var borta, att hans vana hand och säkra ledning ännu icke var ersatt. Men efter ett år kom han tillbaka och emottogs med jubel på stranden.

Sjelf var han förändrad nu och fann således äfven mycken förändring här, samt i främsta rummet få sympatier för det land, der hans vaggastått; det sköna och olyckliga Frankrike, lika älskadt i sin dödskamp som fordom i sin välmakt och i sin "gloire," hade usurperat de flestas intressen; likväl helsades han varmt välkommen igen, och emottogs med öppna armar och hjertan af alla sångens vänner, som så länge saknat honom sjelf, och ännu längre hans violin, hvars toner man ännu engång längtade att få höra.

Och äfven *det* skedde omsider:

Den 18:de Mars detta år samlades nästan halfva Helsingfors till en "soirée," som det hette, i studenthuset, och med lifliga applåder helsades Pacius, då han sjelf med violinen under armen, uppträdde på estraden.

O musik, musik! du herrliga, sköna språk,

hvad kan väl tjusa som du? Ej den strålände solen på blåa vårhimmelen, icke den sjungande vågens melodier — ej den susande skogen, eller blommans ljufva doft, ej hela den rika naturen en stilla sommarqväll, knappast skatterna af tankens mästerverk, den helgade poesin, eller lifvet i sjelfva marmorn, inblåst af konstnärens genius och fulländadt af hans vigda mejsel — blott *ett* finnes måhända, som talar till själen högre än du, och det är den varma blicken ur den älskades öga; ty deri finns för hjertat *allt*, både musik och poesi, och alla himmelens och jordens rikaste skatter förenade!

Redan de första tonerna af Pacii violin återklingade så vemodigt ljuft i det innersta: det var en sonat af Beethoven med pianoaccompaniment. Derpå spelade han i en violinqvartett af Spohr, uti hvilken han tycktes riktigt "begeistert;" han hade ock engång varit L. Spohrs lärjunge och älskade hängifvet denne sin mästare. Gerna skulle vi velat höra någon komposition af Pacius sjelf, men det gingo vi miste om, ty med den finkänslighet, som är ett utmärkande drag i hans karakter, undviker han allt, som

på aflägsnaste sätt häntyder på något slags anspråk; derföre får man så sällan höra honom föredraga egna kompositioner, eller accompagnera till egna sånger vid de konserter han anför; liksom han så ytterst sällan, och då alltid på enträgnaste uppmaning, ger någon konsert för sig sjelf; det var ej heller fallet denna gång, men väl är han outtröttlig, då det gäller andra.

För sångröster hade han utom ett och hvarje annat vackert och godt, utvalt nästan idel finska kompositörers stycken, såsom den utsökt vackra och poetiskt tänkta "Erinnerung" af den unge H. Borenius, som enligt kännares utsago gömmer perlor af fägring i sin melodi. Vidare hörde man "Necken" af Filip von Schantz; en "vintervis" med sin friska fläkt och sin glada, lifvande bjellerklang af Linsén, samt den populära och kraftiga "Vasa marschen" af Karl Colan, hvars toner redan äro så kära och välbekanta i vårt land, att man blott längtar efter mer; men icke en nummer af egna kompositioner, hvilka man likväl så gerna ville höra.

Det förefaller, som bures man småningom *uppåt*, då man lyssnar till dem, som lemnade

man steg för steg jorden och det låga bakom sig; ty Pacius är som kompositör, hvad Runeberg är såsom skald, enkel, ädel och ren, med den skilnaden likväl, att en flägt af melankoli nästan alltid genomgår Pacii melodier, då deremot allt, hvad Runeberg diktar, har något uti sig, som påminner om lofsång.

Men konserten var slut och förtjusningen allmän. Säkert blandade sig ock mången tanke af vemod deri, ty vi visste, att han åter längtade bort ifrån oss till sitt fädernesland, der han ånyo skulle dröja ett år. Hvad mig enskildt beträffar, gaf sig min varma känsla luft i en poetisk utgjutelse, hvilken jag tillika med några blommor sände honom morgonen derpå, som var hans 62:dra födelsedag. Dessa enkla rim, utan vidare anspråk alls än ett hjertas upprörda tack, nedskrifver jag här för dem bland mina bekanta, hvilka önskat få höra denna helsning:

Älskade, dyre! tonernas furste du!
 Mottag mitt hjertas varmaste tack ännu!
 Allt är förgängligt, ungdom och glans och vår,
 Minnet blott varar — bleks ej af tid, af år.

Kunde jag tolka allt, hvad den njöt, min själ
 Vid dina toner, veka som ett farväl;
 Icke du nändes lemna så snart oss då,
 Du, som först lärt oss tonernas språk förstå.

Men om du flyktar bort ifrån oss igen,
 Gif oss dock hoppet engång få se dig än.
 Lofva det, lofva, här uti vänners lag,
 Gif oss ditt löfte nu på din högtidsdag.

Blommor i fågning här du omkring dig ser,
 Ljufligt de dofta, böj dig mot kalken ner;
 Hör hvad de hviska: glöm ej de finska skär,
 Glöm ej de vänner, trofast dig älska här!

Snart kom tillbaka — tjusa oss än engång
 Med dina toners älskade "Suomissång!"
 — — — rösten förstummas — själen nu tala får,
 Säkert ditt hjerta dess ordlösa språk förstår!

Dagen derpå firades åter den sångarfest till
 Pacii minne, som nu blir sedvanlig i Helsing-
 fors, och han emottogs af "Suomissång" utaf
 den församlade mängden, som bestod af närmare

400 personer; men icke var han sjelf så lifvad som på den första, för tvenne år sedan, och ehuru här var gladt, uppsluppet, friskt och lifligt, bar festen likväl ej samma högtidsprägel och poetiska stämning som då, samt var icke heller så själsvarm nu, och "Tuoll' on mun kultani" saknades bland de mångfaldiga sånger, som bestodos.

Glanspunkten af dagens prestationer var dock "vårt land," deklameradt af Raa.

Hänförelsen var utan gräns, hvarje drag tycktes stråla af förtjusning. I synnerhet såg jag der ett ungt anlete, så fullt af känsla, lif och glöd, under det Raas rika stämman höjde och sänkte sig allt efter diktens kraf, samt ett par varma, mörka ögon, som stodo fulla af förtjusningstårar och ett leende dock i dem — att säkert skalden sjelf skulle fröjdats af denna syn; medan tvenne armar eldigt slogo sig omkring mig med ett högt jubelrop af fröjd!

Och säkert känner du igen dig sjelf, du varma, kära sångfogel, om du genomögnar dessa blad, och mera vill jag ej.

Ett helsningstelegram sändes till Runeberg af alla de hjertan, som hänförts af hans dikt, så tolkad som nu.

Raa, Runeberg och Pacius voro hvarandra så värdiga nu — vi öfriga kunde blott fröjdas och — njuta.

Sista gången.

Ännu engång införes läsarn i Runebergs hem, och jag hoppas han går dit gerna, ty annorstädes får han aldrig mera se den store mannen.

Men nog skall han finna en stor förändring der nu, emot fordom. Visst grönska vexterna och dofta blomstren, som förr, visst småle taf-lorna och strålar himmelens sol emot en vid inträdet, som alltid, Jomfru Schmidt (den unga danska skådespelerskan), står lika hvit och tju-sande på sin piedestal i hörnet och sonen Wal-ters byst, jemte ett par andra dylika, stå allt qvar på samma plats; visst är allt lika; men ack! huru sorgligt olika ändå! ty den ande, som lifvade detta sköna hem, är nedstämd un-der inflytelse af fysiska plågor, Runeberg är nu en stackars fånge, bunden af lidandets fjattrar, och derföre må solstrålarne under sin yra lek dallra på rosornas och jasminernas blad, eller

skälmskt smyga sig längs taflornas gyllne ramar för att nyfiket få titta på bilderna och landskaperna derinom; Runebergs hem gör dock icke mera det intryck som förr; man inträder dit helt sakta nu, men den forna känslan af lycka, förenad med den, hvarmed man inträder i ett skönt tempel, har nu lemnat rum för ett djupt vemod.

Hvem kan utgrunda Försynens rådslut!

Åtta långa år har han redan varit sjuk! men ju skarpare lidandets törnen stinga, ju högre blommor själens skönhet, och därför låter väl Gud hans andes vingar ännu luttras, på det de sedan helt snöhvita och skärade skola lyfta den frigjorda själen dit upp; ty jordisk smärta är den puppa, ur hvilken den himmelska kärleken utvecklar sina skira och lysande vingar, som bära den emot det rena, höga blå, det klara derofvan, som hvarje människosjäl anar och med hoppfull längtan omfattar.

Men klockan är fem på eftermiddagen: hans piggaste tid på dygnet, och med tysta steg inträda vi uti Runebergs rum, der likväl intet annat påminner om sjukdom och lidande, än

skalden sjelf, hvars stämman nu ljuder matt och låg, hvars drag synas tärda och affallna, och hvars höga, resliga gestalt nu tyckes liksom lätt böjd under plågans ök; denna gestalt, om hvilken den högvexte Kellermann engång, då man anmärkte, att han var ännu längre än Runeberg, fint och artigt yttrade: "Ja, här är längden, men der är storheten." Hans trogna, vårdande maka sitter i en fätölj vid ett litet bord, tätt invid de röda gardinerna, som omgifva sängen; hon läser högt, nu såsom vanligen alltid, dels tidningar, dels resebeskrifningar och jagtberättelser, eller ock någon lättare romanlitteratur, såsom hon nu läst de här åtta åren till den älskade sjuklingens förströelse. Jag tror de nu hålla på med "Nöddebo prestgård" en naiv, okonstlad dansk berättelse, hvars lätta humor särdeles faller den sjuke i smaken.

För det ena fenstret äro rullgardinerna nedfällda, på det solen ej skall lysa så skarpt dit in; men ändå låter den några välvilliga strimor skina på den stora taflan öfver soffan i fonden af rummet, der Runeberg de förra åren, isynnerhet om förmiddagarne, brukade sitta nå-

gra timmar, och äfven ännu någon stund ibland, ty mest hvilar han dock nu förtiden på sin säng, inom de röda gardinernas hägn och skugga.

Taflan öfver soffan är honom synnerligt kär: Det är en österbottnisk qvastgosse från Wasa trakten, med friska kinder, ljust hår och klara, blå ögon, tydligt någon afbildning efter naturen, och målad med vanlig talang af Alexandra Frosterus, hvars egentliga genre är barnaanlethen och scener ur barnalifvet.

På ett bord mellan fenstren står bland böcker och tidningar ett vattenglas med några nyss brutna blommor, en snöhvit lilja höjer sin skära klockformiga kalk bland dem, det är en gåfva utaf någon af skaldens många vänner och beundrarinnor, hvilka gerna ville taga hela våren i sin famn, för att sålunda bära den till honom, som så mycket älskar "vår och sjö och blomning och majluft," såsom han sjelf en gång yttrade i sin helsas dagar, men nu nödgas lefva ute-stängd från all denna fägring.

Med blandade känslor af deltagande och nästan andakt träder man fram till sängen, ett vänligt leende möter en och den venstra, friska

handen sträckes ut till välkomsthelsing. Man tager den af honom anvisade platsen, ettdera på sängkanten eller på en stol derinvid, man talar om ett och hvarje, "ett lugnt, stilla samtal," som han helst önskar det nu, ty hvarje liffigare utbyte af ämnen, till och med politiken med dess upprörande världshändelser, tröttar honom lätt och retar hans känsliga nerfver, om den ifrigt berörs, som Gud nås! gerna vill vara fallet nu för tiden.

Ett mycket stort, gammalt silfverur pickar oafbrutet, hängande på sängstolpen; glaset är borttaget, och Runeberg berättar, att han, genom att föra fingret öfver visaren, som utpekar nattens långa, oftast sömnlösa timmar, kan få reda på tidens gång.

Gerna leder man samtalet på hans arbeten, han undviker det ej, — så sade han t. ex. om "soldatgossen:" "han är bra, den gossen!" samt att "Sven Dufva" var snart sagdt den bäste af "fänrikarne." Ett vackert leende skimrar öfver hans drag, då man nämner hans sista arbete, "Kungarne på Salamis," detta mästerverk af diktkonst, rent och mejsladt som ett konstverk

från antiken, hvilket gör samma intryck, som beginge man en gudstjenst, eller som befunde man sig i ett högt, skönt marmortempel med sin frid och sin svalka samt detta sublima lugn, som höjer orden högt, högt ofvan jorden; ty då så många andra nordiska skalder låta templets inre blott delvis skymta fram emellan pelarraderna, för oss Runebergs sångmö ända fram i hela storheten och glansen af den sköna byggnadens hvalf! O, hvilken stor och evinnerlig skada, att denna rena lyra nu förstummats, att ingen tid och intet land nu mer skall få lyssna till några nya toner från dess strängar, och likväl ega vi mästaren ännu ibland oss!

Han berättade mig engång, att han kort förrän han sjuknade hade uttänkt en ny dikt, det var om en arabflicka och en Scheik, och första sången börjades med en lejonjagt. Det är mycket, mycket oförsvarligt af mig, att jag så helt och hållet förgätit, hvad han meddelade om den dikten, som "skulle blifvit vacker!" ytttrade han sjelf; nu har den ock undfallit hans eget annars så skarpa och goda minne, äfvensom hans hustrus, hvilken upptagits af så mång-

faldiga sorger och bekymmer öfver hans lidande under dessa långa år.

Då jag såg honom sista gången, sade han: "läs mitt lilla stycke: jag huggit tills min kraft förgått — det är bäst."

"Ja — sjelf har du huggit tills din kraft förgått;" yttrade jag sakta, och han svarade ett tyst: "ja!", men jag tänkte inom mig: en så skön mausolé åt sig sjelf, som han huggit, har dock ingen amman.

Dock — hvad är storhet, höghet, rykte, ära och kraft? ett stoftgrand blott inför Honom, som har himlen till sin tron och jorden till sin fotapall. Och när den kraftfulle mannen, hela nordens ideal, dess stolthet och högsta skatt, drabbades af det öde, som gjorde honom till en sjukling, ifrån att vara en representant af man-nastyrkan i sin fullhet, slog vissheten derom hela landet med sorg, men grep in i sjelfva hjertrötterna på enhvar, som kände honom personligt; då först insåg man rätt all styrkas vanmakt, och Guds undransvärda vägar, och ovilkorligen runno dessa skaldens egna ord i "Kung Fjalar" för ens sinne:

”Hvad är menskan, att mot er hon stormar
Stjernor like, i onådd rymd,
Len I genom molnen af jordens öden,
Dem i lek en flägt af er vilja styr!”

Men tiden smög unnan, hastigt nog, tyckte
man äfven nu, liksom alltid i detta hem, och
man skulle nu säga honom farväl!

Det intryck han qvarlemnade var emeller-
tid godt, ty det var — *frid*; och Gud gifve
honom sjelf detta fridfulla lugn i sitt plågade
lif, denna sista komplettering i sin rätta och
helgjutna personlighet.

Epilog.

Med bäfvan och likväl oemotståndligt drifven framåt har jag begynt, fortsatt och slutat ordnandet af dessa blad, och med samma känsla går jag nu att utkasta dem inför allmänhetens kritiska blickar. Mitt hopp står dock dervid, att de, liksom höstbladen, en stund hvirfla omkring i stormen, samt derpå sopas bort och försvinna, som de; ty en längre tillvaro vågar jag ej påräkna, måhända vore det förmätenhet.

Måhända skall ock en och annan följa något af dessa blad med intresse under deras flygt och välvilligt utbrista: Se, hvad det der lilla bladet skimrar som purpur och guld i solen! det vore roligt, att kunna fasthålla det en stund! så tänker kanske ock någon vän eller bekant till mig, och söker ut det bästa minnet i dessa blad; det hoppet ger tröst.

Största delen skall kanske utbrista: — Så vågadt! det der är ju bara recensioner om skalder och konstnärer — hvad de låta säkra och bestämda!

Ack! meningen är visst icke att vara säker och bestämd, vare det fjerran ifrån mig! men det är ju min väns eget intryck, min väns egen känsla, min väns eget omdöme jag här uttalat — oriktigt måhända månggång; men det är dock ett eget, och orden äro sprungna ifrån hjertat, som kanske ofta tagit herravälde öfver förståndet under skildringarne af de store män och de varma minnen jag här lemnat åt en välvillig och, såsom jag hoppas, öfverseende läsare.

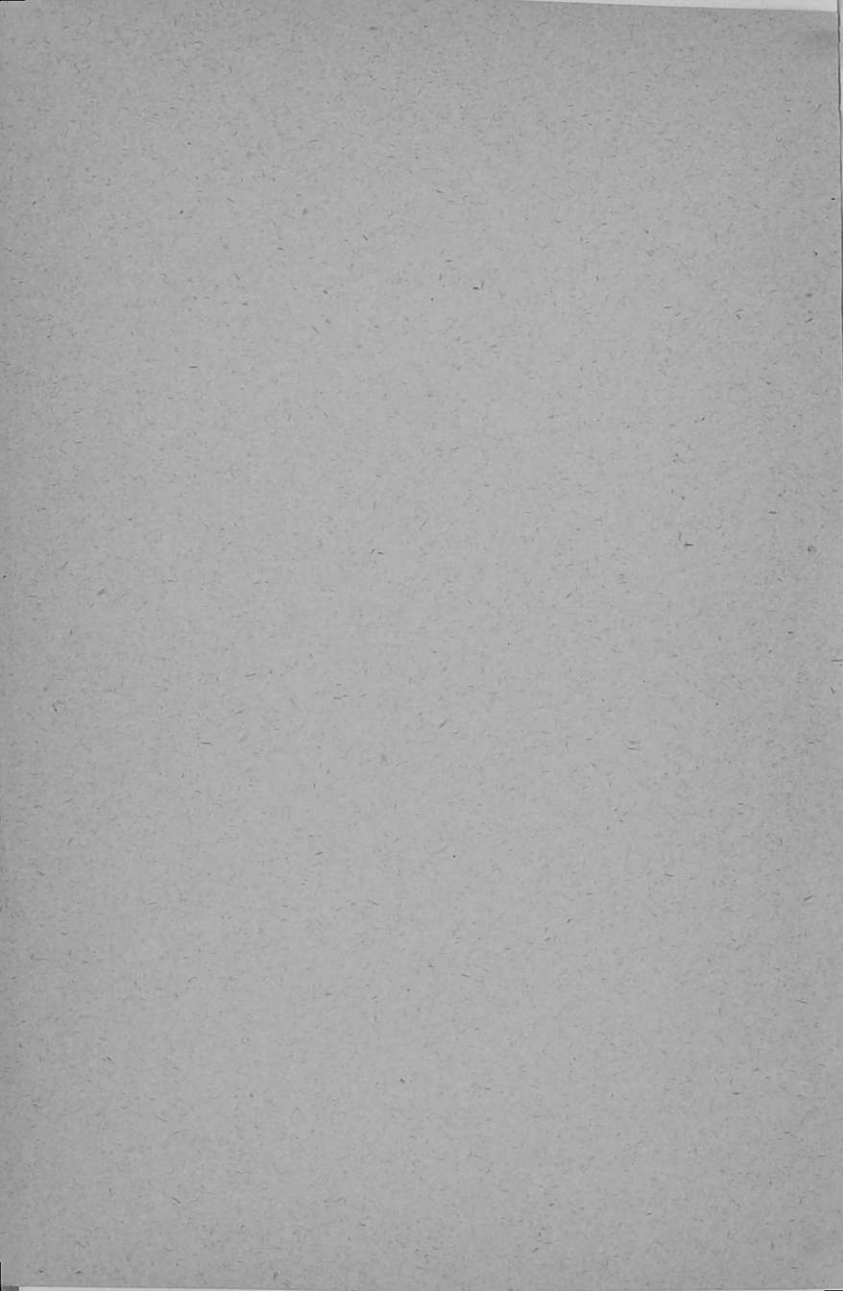
Innehåll.

Prolog	iii.
Första gången	1.
Ett sommarhem	11.
Runebergs silfverbröllop	19.
En nyårsqväll	33.
Något om Markus Larson	45.
Topelii födelsedag	61.
"Sångarfesten" 1869	71.
Sista gången	87.
Epilog	97.

~~314. VII. 83.~~

Kirj. list.

Björkstén

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOKOELMA

120 102 2062

x

